Addendum Subsidieaanvraag 2024-2028

In het kader van de decentralisatiegelden WSOB

(2025 en verder)

Gemeente Nijmegen | Bibliotheek Gelderland Zuid

Inleiding

Openbare Bibliotheek Gelderland Zuid (OBGZ) heeft in het voorjaar van 2024 voor gemeente Nijmegen de subsidieaanvraag samengesteld voor de periode 2025 – 2028. In de aanvraag schetst de bibliotheek hoe ze wil bijdragen aan de drie programmalijnen: “Kunst en cultuur voor en door iedereen”, “Aantrekkingskracht van Nijmegen vergroten door middel van cultuur” en “Ruimte voor innovatie en creativiteit”. Voor alle programmalijnen geldt hierbij dat stevige ambities zijn neergezet waarvoor een aantal randvoorwaarden moeten worden ingevuld. We zetten op verschillende vlakken intensievere werkwijzen in om de impact te maximaliseren.

Tegelijkertijd toont de evaluatie van de Bibliotheekwet aan dat de bibliotheken sinds 2010 onder hoge druk staan door bezuinigingen[1]. Ook in Nijmegen is tussen 2010 en 2016 flink bezuinigd. Tegelijkertijd neemt de brede maatschappelijke opdracht van de bibliotheek steeds grotere vormen aan. Om deze ontwikkeling te ondersteunen, heeft het Ministerie van OCW extra middelen beschikbaar gesteld: €2,95 per inwoner. Dit wordt via een decentralisatieuitkering in het gemeentefonds beschikbaar gesteld aan alle gemeenten, in het kader van de zorgplicht die wordt opgenomen in de herziene bibliotheekwet.

Dit document beschrijft hoe de bibliotheek voorstelt deze middelen in te zetten in de gemeente Nijmegen, aanvullend of ter ondersteuning van de ambities in de subsidieaanvraag. De middelen zijn een mooie stap richting de (concept) normbedragen in de richtlijnen die op dit moment worden ontwikkeld in samenspraak tussen VNG en de Vereniging van Openbare Bibliotheken.

Nijmegen, 23-5-2025

[1] https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/lezen-en-bibliotheken/openbare-bibliotheken

Decentralisatiegelden

Over de decentralisatie-uitkering zegt de aanvraag het volgende[2]:

> *"De decentralisatie-uitkering die vanaf 2025 of 2026 via het gemeentefonds beschikbaar wordt gesteld, hebben we nog niet in deze meerjarenbegroting meegenomen. Deze middelen dienen ter ondersteuning van de versterking van het bibliotheeknetwerk en kennen een koppeling met de herziene Wet op het Stelsel van Openbare Bibliotheekvoorzieningen (WSOB) die in 2025 van kracht zal worden. Hierin opgenomen is een zorgplicht voor gemeenten. Wanneer meer duidelijkheid bestaat over de (uit)werking van de wet en de daadwerkelijke uitkering van de middelen, gaan gemeente en bibliotheek met elkaar in gesprek over de inzet van deze extra middelen om de verdere ambities van de komende jaren waar te maken."*

In dit addendum geeft de bibliotheek een aanzet tot dat gesprek.

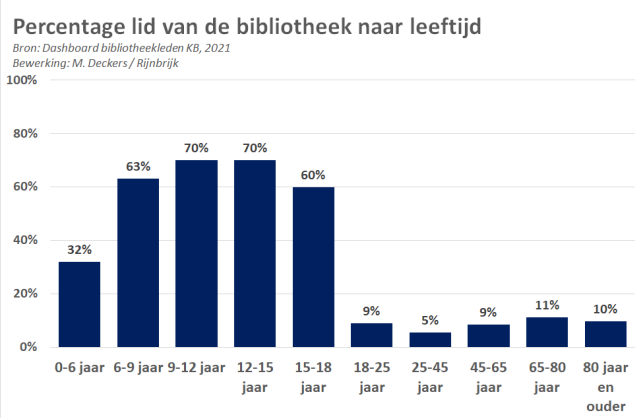
Nijmegen ontvangt in 2025 en 2026 €551.795 van het Rijk, gelabeld voor versterking van de bibliotheekfuncties. Deze middelen worden door OCW beschikbaar gesteld met het oog op de zorgplicht in de herziene WSOB. Wanneer de wet van kracht wordt, worden de extra middelen in het gemeentefonds structureel. Met de beschikbare middelen creëren we enerzijds de ruimte om de ambities waar te maken die voor de komende jaren zijn gesteld. Anderzijds wil de bibliotheek invulling geven aan een beweging die in Nederland op gang begint te komen en waarnaar de Nijmeegse Gemeenteraad in een motie heeft gevraagd: verlagen van de financiële drempels om gebruik te maken van de bibliotheek.

Boetevrij: Hoewel het lidmaatschap van de bibliotheek nu al gratis is tot 18 jaar, blijkt de mogelijkheid tot het oplopen van boetes juist voor ouders en jongeren met minder kansen een grote drempel om gebruik te maken van de bibliotheek. Dit blijkt onder andere uit onderzoek van onder andere Mark Deckers tussen 2016 en 2023 (Rijnbrink)[3], het grote abonnementen-onderzoek van BISC[4] en praktijkervaring bij inmiddels 60% van alle bibliotheken in Nederland. *"In de focusgroep met jonge kinderen hoorden we dat een kind niet meer naar de bib mocht omdat het een boete had moeten betalen. Als we impact wilden hebben op het leesgedrag van jongeren moest er dus iets gebeuren."*[5] Het boetesysteem wordt ervaren als repressief en roept negatieve gevoelens op. Om voor iedereen toegankelijk te zijn en iedere drempel weg te nemen die het ontwikkelen van leesplezier en leesvaardigheid belemmert, maken we de bibliotheek ook

[2] Inmiddels is de beoogde inwerkingtreding van de herziene WSOB vertraagd tot naar verwachting 2026.
[3] https://www.markdeckers.net/2023/01/nieuw-overzicht-bijna-60-van-nederland.html
[4] https://www.biscutrecht.nl/wp-content/uploads/2025/01/Artikel_jeugd-_en_jongvolwassenenabonnementen_januari_2025.pdf
[5] https://www.gva.be/binnenland/antwerpse-bibliotheken-zijn-boetevrij-waarom-een-boetevrije-bibliotheek-ook-een-betere-bibliotheek-is/53295694.html

in Nijmegen boetevrij voor iedereen. Uit de decentralisatiegelden zetten we **€72.000** in om het verlies aan inkomsten te compenseren.

Gratis lid tot en met 27 jaar: Vanaf 18 jaar gaan leden van OBGZ nu nog betalen voor het 'gewone' lidmaatschap. Eerst de helft, vanaf 22 jaar het volle pond. Hierdoor haakt ruim 90% van de leden af in deze cruciale levensfase van overgang naar volwassenheid, terwijl het deel dat overblijft juist actiever wordt dan voor het achttiende jaar. We verwelkomen een deel van de afhakers terug als ze zelf kinderen krijgen, maar een goed deel ook niet. Ook hiernaar deed Mark Deckers onderzoek in 2023 en recent in 2025[6]: *"je zie hier ook wat er in ons land gebeurt zodra we met 18 jaar onze inwoners feliciteren met hun verjaardag en zeggen dat ze vanaf nu moeten betalen voor de bibliotheek.... Het aantal leden decimeert."* Om beter in contact te blijven met deze én toekomstige generaties wil OBGZ de leeftijdsgrens van het gratis lidmaatschap oprekken tot en met 27 jaar. En we ontwikkelen aanbod dat beter aansluit bij de behoeften van deze groep en de beweging in de maatschappij[7]. We zetten uit de decentralisatiegelden **€35.000** in om het verlies aan inkomsten te compenseren.



Wijkgerichte aanpak: een inclusieve werkwijze waarin samen met wijkbewoners invulling wordt gegeven aan plekken, activiteiten en diensten. Deze logische doorontwikkeling vanuit de vorige beleidsperiode vraagt intensief contact met inwoners en partners in alle wijken van Nijmegen. Er vindt een verschuiving plaats van programmeren *voor* naar programmeren *met*. Op deze manier kunnen we met onze programmering beter aansluiten op de behoeften in de stad en invulling geven aan de samenwerking in de sociale basis en de Cultuur en Welzijns Alliantie (samen met Bindkracht10, Sterker Sociaal Werk en De Lindenberg.) Om deze verschuiving mogelijk te maken is een grotere personele inzet nodig van programmeurs. De bibliotheek wil vanuit de decentralisatiemiddelen **€78.000** per jaar inzetten voor wijken en *community building*.

Culturele programmering: de Adviescommissie Groei. geeft in haar advies mee dat de middelen die de bibliotheek reserveert voor culturele programmering beperkt zijn in verhouding tot de middelen die worden ingezet voor maatschappelijke functies. *"Ze wil de aanvrager wel op het hart drukken de culturele waarden hoog op de agenda te houden en niet te laten ondersneeuwen te midden van alle sociaal- maatschappelijke functies."*[8] Daarom wil de bibliotheek vanuit de decentralisatiemiddelen **€89.000** per jaar inzetten voor uitbreiding van het culturele aanbod. Deze middelen worden ingezet ten behoeve van hoogwaardige culturele activiteiten en programmering van (externe) makers en aanbieders die prikkelen en uitdagen.

[6] https://www.markdeckers.net/2025/03/steeds-meer-bibliotheken-kennen-een.html
[7] https://nos.nl/artikel/2558222-bibliotheken-vaker-gratis-lidmaatschap-voor-18-plussers
[8] Adviesrapport commissie Groei, oktober 2024

Openingstijden: Het gebruik van onze vestigingen staat onder druk. We zien verhoogd gebruik aan de randen van de openingstijden en horen vanuit bezoekers vaak de vraag om meer open te zijn buiten werktijden. Vooral voor bezoek met de kinderen of om 's avonds of in het weekend toch nog een boek te kunnen halen of brengen. Ook willen bezoekers op ruimere tijden terechtkunnen voor vragen en hulp, en is er steeds meer behoefte aan plekken om te verblijven en elkaar te ontmoeten in de avonduren. De bibliotheek wil **€196.000** per jaar inzetten op extra personeel om aan deze wensen te kunnen voldoen.

Veiligheid: Steeds meer mensen weten de bibliotheek te vinden als een prettige plek om te verblijven. Een plek waar je niets hoeft maar er gewoon mag zijn. Niet iedereen gedraagt zich altijd even handig of verstandig, zeker in een maatschappij waarin de drempels naar de juiste zorg steeds hoger worden. Dit leidt steeds vaker tot minder prettige of veilige situaties in onze vestigingen. Hoewel we al veel inzetten op trainingen en de inzet van beveiligers in onze vestigingen, is uitbreiding nodig van beveiligingspersoneel. Ook denken we na hoe veiligheid op andere manieren beter geïntegreerd kan worden in onze dienstverlening. Daarvoor willen we **€82.000** per jaar inzetten vanuit de decentralisatiegelden.

Nieuwbouwprojecten Hof van Holland en Zwanenveld: Bovenstaande maatregelen worden in de tweede helft van 2025 geeffectueerd, waarvoor de helft van de totale decentralisatiegelden van 2025 benodigd zijn. De overige middelen willen we inzetten om de kosten (personeelskosten, advies en inrichting) rondom de nieuwbouwprojecten "Hof van Holland" en "Zwanenveld" te bekostigen.

2025

Dekking vanuit decentralisatieuitkering bibliotheek vanaf 1 juli 2025:	
Afschaffen boetes OBGZ	36,397.00
Gratis abonnement tot en met 27 jaar	17,500.00
Extra culturele programmering	44,500.00
Wijkgerichte aanpak	39,000.00
Ruimere openingstijden	98,000.00
Extra investering veiligheid vestigingen	41,000.00
Kosten nieuwbouwprojecten Hof van Holland en Zwanenveld	275,897.00
	551,795.00

2026

Dekking vanuit decentralisatieuitkering bibliotheek jaarlijks:	
Afschaffen boetes OBGZ	72,795.00
Gratis abonnement tot en met 27 jaar	35,000.00
Extra culturele programmering	89,000.00
Wijkgerichte aanpak	78,000.00
Ruimere openingstijden	196,000.00
Extra investering veiligheid vestigingen	82,000.00
	551,795.00

Dekking uit andere middelen:

Huidige exploitatiesubsidie: De reguliere dienstverlening en een deel van de voorziene ontwikkelingen is beschreven in de subsidieaanvraag en daarmee gedekt in de huidige exploitatiesubsidie van de gemeente Nijmegen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de verdere inzet op **Taalcafés**, het professionaliseren van de **VoorleesExpress**, de doorontwikkeling van het **aanbod in de fysieke vestigingen** en de **Online Bibliotheek** en de visie op **meertaligheid**.

Masterplan basisvaardigheden: De komende jaren verstevigen en verdiepen we de samenwerking rond effectief Taal- en Leesonderwijs op onze **BoekStart-locaties** en **dBos-scholen** met subsidie vanuit het Masterplan basisvaardigheden. Dit budget wordt door het Ministerie van OCW verstrekt om bibliotheken te ondersteunen in hun rol binnen het onderwijs. Om deze bewezen effectieve samenwerking te kunnen aanbieden aan nieuwe scholen, gaan we opzoek naar meer financiële ruimte. (De bestaande dBos-locaties worden voor een derde betaald door de scholen, voor twee derde uit de exploitatiesubsidie van de bibliotheek.)

IDO-gelden: Sinds vier jaar stelt de Rijksoverheid structurele middelen beschikbaar voor het **Informatiepunt Digitale Overheid (IDO)** in de bibliotheek. Tot 2023 verliep deze financiering via de Koninklijke Bibliotheek; sinds 2023 gebeurt dit via het gemeentefonds. In het werkgebied van Bibliotheek Gelderland Zuid is IDO geïntegreerd in de dienstverlening binnen de exploitatiesubsidie: reguliere bibliothecarissen vangen de eenvoudige vragen af en verwijzen complexere kwesties door.